

TIMO SUVANTO – SAKARI MÄKELÄ

Personfotografering med digitalkamera

- *Ta ännu bättre personfotografier!*
- *För den aktive amatören och nybörjarproffset!*
- *Festbilder, semesterbilder, sportbilder...*

ÖGONBLICKSBILDER

3

Från födslo- till dödsögonblicket är livet en vandring från en händelse till en annan. Mellan händelserna drömmer man om kommande eller man minns gamla händelser. Fotografiet är ett av de bästa hjälpmedlen både för att spara minnen och för att visionera vad som komma skall. Minnesbilden av ett bröllop – för att inte tala om svensexan eller möhippan – blir mycket tydligare om en fotograf fanns på plats. Det är också mycket roligare att planera en resa om man har ett fotografi av resmålet.

Fotografiet är en knappt 200 år gammal uppfinning. Vår syn på såväl enstaka personer som hela mänsklighetens historia under den tidsperioden skulle vara mycket fattigare utan fotografier.

Det finns inte en så vardaglig händelse att den inte är värd att spara för kommande generationer med ett fotografi.

DET AVGÖRANDE ÖGONBLICKET

Det avgörande ögonblicket är ett av de mera kända begreppen inom fotografin. Uttrycket myntades – eller gjordes åtminstone känt – av den berömda franska fotografen Henri Cartier-Bresson. Det avgörande ögonblicket är det viktigaste för alla ögonblicksbilder: bilden har tagits i exakt rätt ögonblick, varken för tidigt eller för sent.

Om man skulle försöka definiera det avgörande ögonblicket kunde man kanske säga att det är när alla element i bilden liksom faller på plats. Den som ska fotografera det avgörande ögonblicket är en utomstående observatör som precis som ett rovdjur väntar på rätt ögonblick för att slå till, det vill säga trycka ner avtryckaren.

För sportbilder är det avgörande ögonblicket oftast vid målgången, eller vid ett lyckat – eller misslyckat – slag, kast eller spark. Även i vardagliga bilder är det värt att leta efter det avgörande ögonblicket. Henri Cartier-Bresson sökte sina motiv i vanliga människors vardagsliv.

Ibland blir det avgörande ögonblicket fångat på ett självklart sätt, som när födelsedagsbarnet blåser ut ljusen. Men många gånger märker fotografen först efteråt att han har missat att fotografera det egentliga avgörande ögonblicket – eller så har han fångat det i en lyckträff. För fotografering och i synnerhet för jakten på det avgörande ögonblicket gäller den gamla sanningen om golfspelare. ”Att lyckas i golf är bara tur, men ju mer man övar, desto mer tur har man”.

Även i vardagssituationer lönar det sig att vänta på det avgörande ögonblicket, vad det än kan vara.

Många digitalkameror fokuserar så långsamt att det lönar sig att fokusera på förhand genom att trycka ner avtryckaren halvvägs och sedan ta bilden när tillfället infinner sig. En annan beprövad strategi är att ta hela bildserier och hoppas att det avgörande ögonblicket inte hamnar mellan två tagningar.

Ett av de grundläggande dragen i en bild där det avgörande ögonblicket fångats är att personerna på bilden beter sig som om ingen kamera var närvarande. Ett annat är att bilden väcker frågor, och svaren på frågorna blir till en historia, som naturligtvis inte behöver vara densamma för alla betraktare.

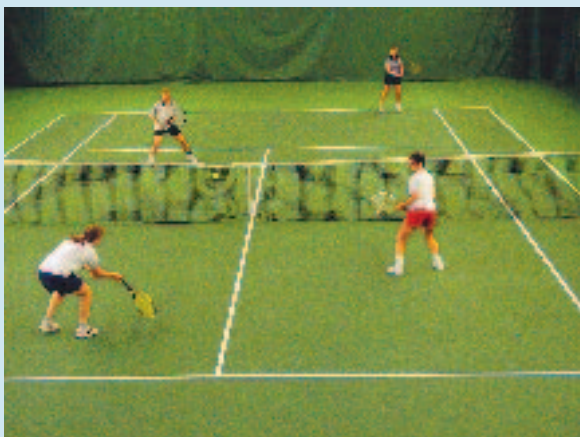
När tre män går ut och tar sig en öl sitter sannolikt vid något tillfälle endast två av dem kvar vid bordet. Var är den tredje? På toaletten, pratar med någon annan, eller är han ute och fotograferar? Vill mannen vid bordet intill ansluta sig till sällskapet? I vilket land befinner de sig? Alla betraktare kan ställa egna frågor och skapa sin egen berättelse utifrån dem.

Det avgörande ögonblicket vid en affärstransaktion: varor och pengar byter ägare. Den ena bilden är tagen med fyllnadsblix och den andra utan. Skillnaden mellan bilderna är både visuellt och innehållsmässigt hårfin, men avgörande.

Vilken sorts berättelse skulle du kunna utveckla ur den här bilden?

I idrott är den enes vinst den andres förlust.

Egentligen ber mannen kvinnan att räcka saltet, fast hans minspel och kroppsställning signalerar något helt annat i det ögonblick som fångades av kameran.

Sportbilder bör man ta så många man bara hinner eftersom det är svårt att förutse det avgörande ögonblicket i de snabbt växlande situationerna. Det kan röra sig om glädjestunden då en fotboll går i nätet, eller samma situation i tennis, fast då som ett misslyckande.

Ett fotografi är alltid en skarp avgränsning i tid och rum som gjorts av fotografen. På samma sätt som en situationsbild kan användas till att koncentrera ögonblicket kan den lika väl användas till att förfälska sanningen.

Det manipulerade avgörande ögonblicket

Ett avgörande ögonblick kan också skapas i bildbehandlingen. Värdet av sådana bilder är i fotokretsar ett diskussionsämne som aldrig verkar ta slut. Ett måttligt krav kunde vara att en bild som har undergått en väsentlig omarbetning inte skulle få framläggas som ett dokument. Naturligtvis leder det kravet genast till en ny dispyt om vad som är väsentligt och oväsentligt. Att lägga till eller ta bort bildelement är antagligen en väsentlig manipulering, men är det samma sak om man bara flyttar på elementen eller om man framhäver vissa element framför andra?

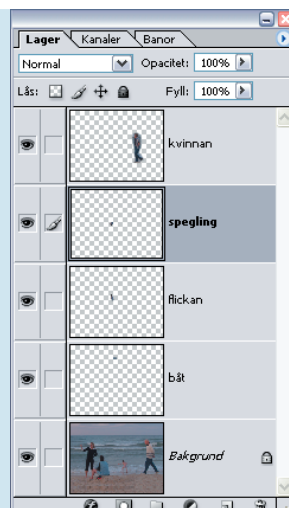
På den översta bilden på motstående sida möts det förälskade paret blickar på en fotoutställning precis i det ögonblick då utställningens mest omtalade bild, en afghankvinnas ansikte, råkar skymta fram mellan två personer. I bildbehandlingen har element som är oviktiga för bildens dramatik gjorts mörkare och väsentliga element har gjorts ljusare. Är det frågan om en manipulation som förändrar bildens trovärdighet eller är det en framhävnings av det väsentliga? Olika skuggningar och efterbelysningar är gamla välkända begrepp för alla som har kopierat bilder i ett mörkrum, och ingen har bråkat om det.

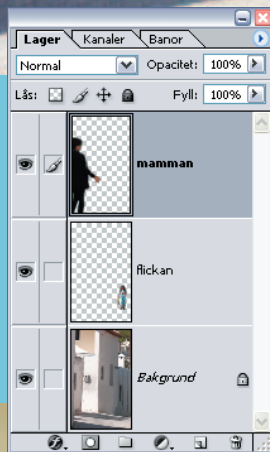
De nedre bilderna visar människor på en medelhavsstrand vid solnedgången en aprillkväll. Av barnens kroppsspråk att döma är havsvattnet ännu inte riktigt varmt. För övrigt är det en rolig bild, men personernas inbördes positioner är inte de allra bästa med tanke på kompositionen. Exempelvis i bildens vänstra del finns tre personer och en båt nästan på varandra.

En del av bildelementen kan enkelt flyttas till ett bättre ställe. Att flytta på en person och lappa ihop bakgrunden är tekniskt sett enkelt, eftersom bakgrunden består av havsvågor och sand. Man bör lägga varje person på ett eget lager så att man fritt kan flytta deras positioner för att kunna arrangera bilden på bästa sätt. Bilden är följaktligen manipulerad, men ingenting har tagits bort och ingenting har lagts till (utom flickans spegelbild). Bilden är naturligtvis inte ett äkta dokument, men den är heller ingen egentlig förvrängning av verkligheten. Enligt fotografen förmedlar den manipulerade bilden bättre den stämning han var i när han fotograferade människorna på stranden.

En lyckträff eller en noggrant planerad bild? En bild representerar alltid fotografens subjektiva synsätt, oavsett om det är av en slump eller inte.

Exempelbilden till vänster visar en liten flicka på väg hem från skolan i en gränd i en liten grekisk by. Fotografen hade tid att vänta tills hon kom fram till det soliga stället. Tekniskt sett blev bilden ganska lyckad med de glada färgerna på väskan och kläderna, men den saknar riktig spänning, och att luta kameran fungerar inte riktigt bra i den här bilden.

Bilden beskars kraftigt och de lutande linjerna ställdes lodrätt. Flickan hamnade alltför nära bildens mitt så hon kopierades ett stycke till höger och bakgrunden reparerades med klonstämpeln. Det var lätt att ”mura igen” väggen över flickan.

Bildens dramatik ökades genom att i vänsterkanten fälla in en oskarp silhuett av en kvinna som möter flickan. Kvinnan hade fotograferats på en annan plats vid en helt annan tidpunkt. Dessutom gjordes bildens övre del mörkare, och bakgrunden gjordes oskarp med metoder som beskrivs i kapitlet om bildbehandling. Med de här åtgärderna ville man leda betraktarens blick mot huvudmotivet, den lilla flickan på väg från skolan.

En bild av det här slaget är naturligtvis inte längre ett dokument av något slag, utan dess värde bestäms enbart av det visuella budskapet. Förmedlar bilden någonting som på ett eller annat sätt berör betraktaren?